

Zdaj pa moram napraviti do večera debelo, črno piko. Saj veste, petek je bil... Majhen potres, če hočete. Program je skočil s tira, pa smo ga kmalu spet postavili nazaj. V soboto smo si ogledali razstavo, v nedeljo dopoldne Louvre, popoldne smo uživali veličastni razgled z vrha Eiffelovega stolpa. V ponedeljek dopoldne kongres, popoldne spet razstava. V torek dopoldne obisk velike trgovske hiše »Samaritaine«, popoldne v Versaillesu. V sredo dopoldne krožna vožnja z avtobusi, popoldne priprava za odhod. O nočem nemu Parizu bi mogli pripovedovati drugi, jaz nisem imel časa zanj. Računi, kalkulacije, skrb za povratek in druge prijetnosti potnega maršala, to je bil moj »varieté« večer za večerom, včasih še pozno čez polnoč. Tako sem prav za prav videl Pariz samo z enim očesom, pa še s tem na pol. Da so ga le drugi več, pa je vse v redu. V sredo večer smo jo potegnili proti nemški meji. Toda dvema se je še za hotelo nadoknaditi izgubljeni petek in sta prikolovratila za nami po ne baš prijetni odisejaji v Monakovo.

Med znamenitostmi, ki smo si jih ogledali v zibelki tretjega rajha, moram šteti predvsem sijajno, nedavno otvoreno palačo nemške umetnosti. Drugo jutro so mi pravili, da

tudi v Hofbräu ni bilo napačno. Jaz pa sem se spet zabaval do polnoči z računi. Vožnja po Bavarski je prijetna paša za oko. Vse, kamor pogledaš, je kakor iz škatlice: skrbno negovana polja in gozdovi, cvetje po oknih in vrtovih. Posebno mična postaja pokrajina proti Salzburgu, ki ga dosežemo skoro brez vsakih obmejnih formalnosti. To je spet biser zase. Škoda, da imamo komaj dobro uro časa za ogled. Po kosilu drvim skozi divje romantično tesnico ob Salici proti Bad Gasteinu, ki ga gledamo zdaj v vsej krasoti. Za nekaj minut nas zajame 11 km dolgi predor skozi Ture. Padamo v zeleno Dravsko dolino. Beljak v večernem soncu. Tam za njim so že domače gore. Zasučemo se okrog Dobrača, pa smo že v Karavanškem predoru. Zdaj lahko pospravim svoje puste račune. Na Jesenicah me kliče Drago k telefonu. Če sem še kaj živ, me vpraša. Zdaj šele opazim, da bo treba pas zadržati na zadnjo luknjo. Pa saj to ni nič. Naročim še večerjo pri Mikliču, zadnjo večerjo; ej, to je nekaj: zadnja skrb potnega maršala se vali z mene. Za ves Pariz bi ne dal tega nebeskega občutka. Iz polmraka me vabijo Vikrče. Še nikoli me niso tako. Dva dni bo nemara premalo, da se pošteno naspim in nadiham tistega božjega miru.

Ob smrti tovariša Josipa Armiča

Lepo navado smo imeli absolventi moškega učiteljskega v Ljubljani iz leta 1889., da smo se shajali v velikih počitnicah od prve vrata dalje vsako leto na kakem drugem kraju k prijateljskemu pomenku.

Pred 48 leti nas je bilo 21 maturantov, letos pa smo se zbrali v Ljubljani samo še štirje, kjer smo zaman pričakovali našega ljubljenskega tovariša iz Celja, upokojenega šolskega upravitelja Josipa Armiča.

Na predvečer svojega odhoda v Ljubljano je namreč naš ljubljence omahnil na posteljo, kjer je obležal nezavesten delno zadet od kapi, ki ji je podlegel po 11 dnevnem trpljenju v soboto 17. julija 1937., star 67 let.

Pokojnik je služboval eno leto na I. deški mestni šoli v Ljubljani, nato pa na enorazrednici v Sorici v škofjeloškem srezu.

Na tej šoli je bil pouk zelo težaven, ker je moral obenem poučevati tudi na ekskurzijski šoli v Davčah, kjer so govorili otroci nekakšno slovensko-nemško mešanico kot potomci nekdanjih bavarskih naseljencev.

Tedaj se je Schulverein zelo prizadeval in obljuboval pokojnemu tovarišu visoko nagrado, če bi hotel te otroke germanizirati. Toda mož — navdušen nacionalist — je to ponudbo odločno odklonil in po 2 letih so govorili vsi šolski otroci dobro slovenski, od katerih so se navadili našega jezika istotako vsi ostali mlajši in starejši Davčani. Armič pa je bil tudi zelo zmožen risar in slikar ter izvrsten mimik. Višja šolska oblast ga je poslala na Dunaj v tečaj za pouk gluhonem deca. Nato je poučeval nekaj let na gluho-nemnici v Ljubljani, pozneje pa se je zopet

posvetil osnov. šolstvu in služboval večino ma po šolah v nekdanji slovenski Stajerski, v Mozirju in 17 let v Velenju, kjer je ustanovil obrtno nadaljevalno šolo; obenem je bil soustanovitelj ondotne rudarske šole.

Med svetovno vojno je bil zaradi svojega odločnega nacionalnega prepričanja hudo preganjan. Po prevratu je bil imenovan za šolskega upravitelja v Radečah pri Zidanem mostu, kjer je bil l. 1926. upokojen in se končno naselil v Celju, kjer je tudi preminul.

Pokojnik pa ni bil le odločen nacionalen mož, temveč sta ga odlikovala tudi kremenit značaj in izredno blago srce.

Bil je odličen vzgojitelj in se z uspehom udeleževal kot čebelar, lovec, ribič in pevec ter kot avtor številnih razprav o čebelarstvu, lovstvu in problemih gluhomih. Kot upokojenec pa je sodeloval pri »Mladem Jutru«, »Zvončku« in drugih mladinskih listih.

Prav v pretekli zimi je naslikal dva zelo dobro uspela portreta nekdanjih svojih prvih šolskih predstojnikov in znanih izvrstnih šolnikov prejšnjega stoletja, pokojnega Andreja Praprotnika, bivšega nadučitelja I. deške mestne šole v Ljubljani in Andreja Zumra, nekdanjega šolskega nadzornika v Kranju.

Sliki je podaril I. deški mestni šoli v Ljubljani.

Blagega pokojnika ohranimo sošolci in vsi, ki so ga poznali, v najlepšem spominu.

Naj počiva v miru tovariš-človek, ki je delal na svetu samo dobro!

Zalutajoči vdovi gospe Ani in sinu inženirju Mirku pa izrekamo svoje srčno sožalje.

—t.

turškega jarma so učitelji in duhovniki bili prvi in najvernejši vzgojitelji generacij in utemeljitelji narodne prosvete. »Neizmerne in svete pa so mnogobrojne žrtve, katere so doprinesli srbski učitelji, duhovniki in menihi za oltar Oslobojenja in Uedinjenja« se je izrazil patriarh. Kakšna je sedaj naloga jugoslovanskih učiteljev? Dobesedno se je veliki pokojnik izrazil tako: »V uedinjeni veliki očetnjavi, katera je danes predmet ljutih napadov sovražnikov, je njihova naloga večja in težja. Bodočnost in usoda jugoslovanskega naroda in jugoslovanske države zavisi od požrtvovalnega dela jugoslovanskega učiteljstva. Polje dela je ogromno, naloge nedogledne važnosti, poziv svet in vzvišen. Čuvarji narodne duše, ki so umeli, da so jo v preteklosti pripravili za velika dela sedanjosti, imajo sedaj imperativno dolžnost in nalogo, da z enostavno in harmonično vzgojo novih pokolenj ter v duhu močne vere in krepkega nacionalizma, čuvajo pri tem svetle verske in nacionalne tradicije vseh naših dežel, odgajajo naraščaj, ki bo prežet z veliko ljubeznijo do kraja in domovine, žrtvujoč se, ako bo treba, za vzvišene nacionalne ideale nejasne sedanjosti in negotove bodočnosti.

Poznavajoč in cenec velike skupne napore jugoslovanskega učiteljstva verujemo v njegov uspeh in izvršitev vseh nad, ki jih narod stavlja na njega. Prežet z globoko vero v siguren uspeh takega dela, z blagoslovom sledim in pozdravljam vzvišene napore jugoslovanskega učiteljstva prosee Stvarnika, da mu da moči in vztrajnosti pri tem velikem in plemenitem delu!«

Slava velikemu prijatelju učiteljstva!

GLAVNA SKUPŠČINA JUU V SKOPLJU

Vsak udeleženec mora imeti člansko kartico z markico za leto 1936./37. Brez te ne bo imel nihče dostopa na skupščino.

Prijave za stanovanja v Skoplju med skupščino naj pošljejo delegati sekciji v Ljubljani takoj.

V prijavi naj navedejo, kje želijo stanovanje — hotel — privatno — internat.

Udeleženci iz dravske banovine bodo potovali na glavno skupščino skupno v posebnem železniškem vozu, in sicer:

Odhod iz Ljubljane 20. avg. ob 9. uri zjutraj (brzi vlak). Podrobnosti bomo objavili v dnevnikih.

Spodaj priobčujemo vzorec pooblastila, ki ga morajo imeti predsedniki sreskih društev in delegati.

Sresko društvo — — — — —
Pooblastilo
za — — — — —, člana gornjega sreskega društva JUU, ki ima — — — — — reci: — — — članov JUU, da zastopa sresko društvo na glavni skupščini v Skoplju 1937. l.

V — — — — —, dne — — — — —
Predsednik: — — — — — Tajnik: — — — — —

Brez polnomočij ne bo mogel biti verificiran noben predsednik in delegat.

Za člane upravnega in nadzornega odbora sekcije ter člane glavnega odbora sekcije bo izdala polnomočje sekcija.

Vzemite s seboj tudi uradniške legitimacije.

Predavanja na počitniškem pedagoškem tečaju, ki ga priredi Pedagoška centrala v Mariboru od ponedeljka 15. do sobote 21. avgusta t. l. se vrše v sledečem redu, pričeni ob 8. uri zjutraj in ob 15. uri pop. v slavnostni dvorani drž. učiteljske šole v Mariboru:
Ponedeljek 16., dop.: »Posebne naloge deklishe vzgoje v višjih razredih ljudske šole« (Anica Černejeva). — »Letošnji pedagoški kongres v Parizu« (Ernest Vranc).

Popoldne: »Moderna šola v luči idealizma in materializma« (Ciril Drekonja).

Torek 17., dop.: Karakterologija ter njen pomen za vzgojno delo« (dr. Stanko Gogala).

Popoldne: »Vloga domoznanstva v sodobni ljudski šoli« (Martin Mencej).

Sreda 18., dop.: »Mladinoslovno raziskovanje vaške dece« (dr. Slobodan Popović).

Popoldne: »Pedagoško delo srbskih in hrvaških pedagogov v zadnjih letih« (Josip Demarin).

Četrtek 19., dop.: Izbrana poglavja iz didaktike rač. pouka:

a) »Nova pota v začetnem računskem pouku« (Fran Fink),

b) »Geometrijsko predočevanje kot nazorilo pri računskih operacijah« (Janko Pirc).

Popoldne: Prijateljski sestanek ali izlet v mariborsko okolico.

Petek 20., dop.: »Problemi gospodarske geografije ter njena didaktika« (Albert Zervaj).

Popoldne: »Moje poizkusno delo in njegovi rezultati« (Jos. Jurančič, Fran Kavčič, Miloš Ledinek).

Sobota 21., dop.: »Teorija učnega postopka — od učnih slik do strnjene pouka« (Gustav Šilih).

Popoldne: »Obubožanje širokih ljudskih plasti ter njega posledice za vzgojo« (Josip Jurančič).

Po posameznem predavanju bodo diskusije. Prijava in vpisnina za tečaj znaša 20 din, želje glede stanovanja in prehrane je javiti Pedagoški centrali v Mariboru, drž. učiteljska šola. Vabimo k čim večjemu obisku!

Ste že pregledali naš cenik?

Ako ne, ne odlašajte in naročite čimprej kar potrebujete v Učiteljski tiskarni!

UČITELJSTVO IN CMD.

Delo učiteljstva na obmejnih šolah in krajih z narodno mešanico prebivalstva je težko. Največje težoke povzroča pomanjkanje učil, zvezkov in revščina slovenskega prebivalstva. Reden napredek bi bil marsikje nemogoč, da ne bi pomagala Družba sv. Cirila in Metoda. Učenci bi bili brez potrebne obleke in knjig, ne bi bilo knjižnic niti lepih božičnic. Nad 50 let skrbi Družba za slovenske šole in se bori proti potujčevanju naše mladine. CMD je edina šolska družba, ki uspešno deluje med Slovenci ves čas svojega obstoja. Njene naloge in potrebe so velike, zato potrebuje mnogo požrtvovalnih sodelavcev. Učiteljstvo je bilo vedno v njenih vrstah, ker se zaveda pomena njenega delovanja v korist naše šole.

Dne 15. avgusta dopoldne bo imela CMD svojo redno glavno skupščino v Kočevju. Vabimo vse učitelje, da se skupščino udeležijo in s tem tudi dokažemo, da znamo ceniti njene zasluge za naše šolstvo. Glede odhoda vlakov in skupnega obeda bo podrobno pojasnilo v dnevnikih.

— Pokojnega tov. Josipa Lapajneja se je ob otvoritvi banovinske skupščine v lepih besedah spomnil tov. Dimnik. Vsi prisotni so počastili Lapajnejev spomin z vzklikom »Slava«. — To je pomotoma izpadlo iz poročila o banovinski skupščini.

Koncentracijski načrt letnih delovnih enot za osnovne šole

znamenito delo tov. Vranca in Dolgana, mora imeti vsak učitelj in učiteljica, pa tudi vsaka šola. Da se določi višina naklade, pošljite prednaročila

Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Splošne vesti

— † Patriarh Varnava. V noči med 23. in 24. julijem je umrl patriarh Varnava, poglavar pravoslavne cerkve v Jugoslaviji; neuklonljivi borec za versko slogo in nacionalne ideale našega ljudstva. V svoji oporoki nam je zapustil vero, slogo in edinstvo, odpustčanje neprijatelju in ljubezen do bratov vseh veroizpovedi. Po teh načelih je deloval na vseh svojih položajih, po teh načelih je učil svoj jugoslovanski narod. Patriarh Varnava je bil velik učitelj svojega naroda, zato so nam razumljivi njegovi prijateljski in odkri-

tosrčni odnosi do učiteljskega stanu. Ko ga je ob priliki obiskala deputacija Jugoslovanskega učiteljskega združenja 8. decembra leta 1934. v Sremskih Karlovcih, kjer je bil tedaj še sedež naših patriarhov, jo je visoki cerkveni dostojanstvenik sprejel z dolgim in pristranim nagovorom. Počenši s svetim Savo in menihi — prvimi učitelji — ter s samostani — prvimi šolami — je posebno poudarjal nacionalno zavest vseh teh prvih prosvetiteljev, ki so budno čuvali nad narodom, da ni utonil v tegobah turškega robstva. Po osvoboditvi

Zato je potrebno, da se kmet najprvo zave, da izpregleda. Kmet se mora otresti nekdanjega strahu pred gospodo, da spozna svojo vrednost kot človek, ki živi od prehrane poštenega dela in ki s svojim delom prehranjuje vse ostale sloje, da se zave svoje moči kot najštevilnejši sloj v državi in da zaneša v politiko in v vse javno življenje tisto svojo staro poštenost, tisto globoko človeško etiko, ki bo prerodila svet. (Nadaljevanje.)

Človek brez duše...

V težke, mračne misli zatopljen, sedi učitelj Žagar pri okrogli marmornati mizi...

V hrupno govorico poznih nočnih gostov udarja ostri ritem bobna in violin. Ne daleč vstran se na nizkem odru lahno pozibava v ozkih bokih črnolasa mladenka. Še skoraj otročji glas brez prave barve se ji sunkoma trese v naporni višini. Njene lačne oči streljajo po nizki, zakajeni kavarni. Iščejo dobrosrčnega človeka, da bi ji kupil skromno večerjico...

Nič preveč sigurnega se ne počuti učitelj Žagar v tem lokalu. Zašel je vanj slučajno, skoraj podzavestno, kakor kak živčno bolan snohodec. Tam, kjer on že 35 dolgih let »posoja bedakom glavo in srce«, tam ni nočnih kavarn, ni »pjevačice«. Strela božja, kaj bi rekli solidni in do kosti krepstni gorjanci, ko bi vedeli, da njihov stari učitelj ob tej pozni uri gleda in posluša »pjevačice« in pije slabo, v kleti zrastle vino! Saj bi mu do smrti ne odpustili tega strašnega greha.

V tej dolgi človeški dobi, ki jo je v trpljenju preživel med gorami, se je danes tretjič zgodilo, da je zašel v prestolnico Slovenije. Ko je pred 14 dnevi prejel tisto prijazno pisemce, ki ga je povabilo in poklicalo na

proslavo 35-letnice mature, je bila njegova prva pot k cenenemu stenskem ogledalu.

Pozorno je premotril svoje razorano obličje in si z dolgimi prsti potrepeljal »na balin ostrizen« glavo.

»Ne pojdem«, je odločil. »Čemu bi jim razstavljal to svoje žalostno strnišče. Pustimo fantje v dobri veri, da imamo še vedno zavdanja vredne kodre, da smo še vedno mladostni.«

»To so besede pametnega, zrelega moža«, je pohvalila njegova dobra, preskrbna žena. »Kaj bi hodila in zapravljala denar, ki ga nam itak že primanjkuje.«

»Za-prav-lja-la?« je ostro zategnil »zreli« mož. »Kdo je pa maturiral pred 35 leti? Kdo je dobil vabilo, ti ali jaz?«

»A tako... Sam bi rad šel«, je planila v jok uboga gospa Amalija. »Saj sem vedela, da si človek brez duše!«

Učitelj Žagar je nekaj časa molče gledal, kako so deževali svetli biseri iz milih oči, potem je pa izgubil potrpljenje in je zagrmel:

»Dobro! Zdaj pa nalašč. Če sem človek brez duše, jo pojdem iskat. Natanko vem, da sem jo včasih imel. Mogoče, da jo najdem kje v mestu.«

Brez slovesa se je odpravil na pot. »Saj ne ve, ubožica«, je pomislil, »da je zdravnik prepovedal sleherni nepotrebno premikanje. Kako naj se sicer zaceli tvor na njenem revnem telesu?« Izmed vseh povablencev je prvi dospel na dogovorjeni kraj. Srečno roko je imel tovariš-sklicatelj: izbral je za sestanek prijazen hotel zunaj mesta, na sončni višavi, ki nudi gostu prekrasen razgled.

Toda našemu jubilantu ni razveselil srca. Na široko je odprl oči in zastrmel v bleščečo daljavo... Kako neusmiljeno daleč je prodrlo grabežljivo mesto in se bahavo razširilo po sončni ravnini! Zlata žitna polja, kamor je tolikokrat zahajal poslušat škranjč-

kovo pesem, kje ste? Idilični gozdički in pisane loke, sveti gaji njegovih mladostnih sanj, kam ste se umaknili? Kako nebeško lepo je bilo tam doli, kjer sta sedaj kamen in opeka izpodrinila sočno, zeleno rast!

Čutil je, kako mu sentimentalnost leze v srce, z nemirom je pričakoval tovarišev... In potem so prihajali... drug za drugim, nekateri posamič, drugi v skupinah. Pogledali so si v oči, stisnili si roke. Razočaran in zagrenjen je sedel med njimi. Kaj, to so tisti fantje? Kje je svetli plamen njihovih nekdanjih oči? Kje njih živahnost in humor? Skoraj sleherni izmed njih je prinesel svoj težki križ s sabo in pripovedoval žalostne zgodbe. Preveč se je bilo težav in nadlog nabralo, da bi jih mogle ustnice zamolčati.

Kdo je pred petintridesetimi leti slutil, da bo pot skozi življenje, ki so jo mladi fantje s tako lepimi prividi nastopili, pokrita s trnjen in tolilikimi nevarnostmi? Kdo je takrat kaj mislil na sedanje križe, ko se jim je smehljala mladost in jim je kipel zdravje? O, kakšna žalostna pogrebščina nekdanjih mladostnih sanj je to današnje slavlje!

Učitelj Žagar si je z rokami pokrtil obraz, skozi razprte prste je motril nasproti sedečega profesorja, edinega od trojice povabljenih. »Ta je pa drugi tič!« je skoraj vzkliknil od začudenja. »Kako je še čil in veder! Vse nas poseka! Ne verjel bi človek, da je on v resnici tisti mož, ki je za glasbo prevnetega mladiča včasih tako rad zapisal v razrednico.

»Le kako je to napravil«, ugiblje zagrenjeni jubilant. »Kje zajema življenjsko silo in vedrinjo? Ali je glasba tisto, ki dela take čudeže?«

No — in sedaj sedi učitelj Žagar pri okrogli marmornati mizi sam s svojimi mračnimi spomini.

Tako je zamišljen in zatopljen vanje, da niti opazil ni, kdaj je prisedel mladenič, ble-

dih lic in dolgih bujnih las. Skoraj ustrašil se ga je, ko je zaslišal njegov hripavi, pijani glas: »Globoko pod mano!«

»Kaj hočete?« je vzkipek učitelj Žagar.

»Kdo ste?«

»Ali res ne poznate Lavrinčkovega Jožka iz Zgornje Kasijske? Vljudno je vprašal, če sme prisesti... pa seveda se vaše blagorodje ne zmeni za človeka, ki nima tako lepega ovratnika in kravate. Vi ste človek brez duše!«

Vstal je in se opotekel proti odru.

»Petnajst litrov črnine za ubogo rajlo!« je zaklical natakariju.

Tudi učitelj Žagar je vstal...

Bleda niansa na nebesni modrini je že oznanjala rojstvo mladega jutra, ko je počasi stopal po samotnem nasipu ob reki.

Nenadoma mu je pred nizko hišico obstal korak. Zadržel je po vsem telesu. V pritlično okno je uprl oči in glasno vzdihnil: »Zofka, ti moja prva, najboljša deklica, kje si?«

Stopil je na kraj nasipa in se naslonil na mrzli betonski sklad. Tu je bila nekoč nizka klopica. Mogočen kostanj je nad njo pokrovitelsko razprostrl za opojno dišečim cvetjem obložene veje. Lepo je bilo tu posedati ob tihih večerih in sanjati s priprtimi vekami.

Zastrmel je v šumečo reko pod sabo. Odsev dvojice zvezd mu je zablščal nasproti. Potegnila je rahla sapica, prijazno mu je po-božala razgreto čelo.

»To je bil njen diš«, je bolešno zašepetal.

Proti kolodvoru je ubral pot in ves čas ga je spremljala ena sama, edina misel:

»Tako težko mi je v prsih, pa niti duše nimam — kakor pravijo — kako bi šele živel, ko bi jo imel!«

—ban.